

BEATA AFELTOWICZ
Szczecin

SPRAWOZDANIE Z I OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
NA TEMAT *DYSKURSY TRZECIEGO TYSIĄCLECIA*,
POBIEROWO 10–11 X 2011

W dniach 10-11 października 2011 roku w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym Uniwersytetu Szczecińskiego w Pobierowie miała miejsce I Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Dyskursy trzeciego tysiąclecia*. Jej organizatorem był Zakład Współczesnego Języka Polskiego Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego. W sympozjum wzięli udział przedstawiciele różnych ośrodków naukowych w Polsce: Szczecina, Poznań, Warszawy, Wrocławia i Torunia. Łącznie w ciągu dwóch dni wygłoszono 19 referatów.

Otwarcie konferencji zostało połączone z uczczeniem jubileuszu 30-lecia pracy zawodowej Pani Dziekan Wydziału Filologicznego i kierownika Zakładu Współczesnego Języka Polskiego prof. dr hab. Ewy Pajewskiej. Uroczystość tę uświetnili swoją obecnością i okolicznościowymi przemówieniami Prorektor ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej US prof. dr hab. Andrzej Witkowski oraz Pani Dyrektor Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa US prof. dr hab. Inga Iwasiów. Słowa podziękowania za wspólną pracę wyrazili także pracownicy poszczególnych zakładów językoznawczych Instytutu Polonistyki i Kulturoznawstwa US z prof. dr hab. Mirosławą Białoskórką na czele oraz pracownicy Instytutu Filologii Słowiańskiej US, których reprezentowała prof. dr hab. Ewa Komorowska.

Prezenterem jubileuszowym dla prof. dr hab. Ewy Pajewskiej była licząca ponad 450 stron księga pt. *In silva verborum* (Prace dedykowane Profesor Ewie Pajewskiej z okazji 30-lecia pracy zawodowej), pod redakcją pracowników Zakładu Współczesnego Języka Polskiego: Beaty Afeltowicz, Jolanty Ignatowicz-Skowrońskiej i Piotra Wojdaka. W publikacji umieszczono zarys sylwetki naukowej prof. dr hab. Ewy Pajewskiej oraz 36 artykułów naukowych dedykowanych Jubilatce. Tytuł tomu nawiązuje do specjalności badawczej prof. dr hab. Ewy Pajewskiej, czyli leksyki tematycznie związanej z lasem.

Obrady plenarne, którym przewodniczyła prof. dr hab. Inga Iwasiów, rozpoczął referat Ireny Kamińskiej-Szmaj (Uniwersytet Wrocławski) na temat *Styl / język / dyskurs polityczny?* Autorka wskazała na zacieranie się tych trzech terminów w trakcie analizy tekstów politycznych w polskim językoznawstwie. Dokonała uporządkowania ustaleń terminologicznych i oddzielenia poszczególnych terminów w zależności od rodzaju analizy: formalnej lub funkcjonalnej tekstów politycznych.

Następną referentką była Eliza Grzelak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), która wygłosiła tekst na temat *Kłamstwo a manipulacja*. Badaczka wyszła od zdefiniowania trzech pojęć: kłamstwa, fałszu i oszustwa. Doszła do wniosku, że takie kategorie aksjologiczne, jak prawda i kłamstwo konstytuują każdy tekst. Sporo miejsca poświęciła także zagadnieniu zaufania między uczestnikami aktu komunikacji, funkcjonalizacji kłamstwa oraz oddzielenia manipulacji od perswazji.

Trzeci referat *Kilka uwag o jednostkach operacyjnych* wygłosił Andrzej Moroz (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Po uwagach wstępnych na temat budowy języka prelegent zwrócił uwagę na występujące w nim jednostki, które oscylują między leksyką a gramatyką, np. frazemy, związki frazeologiczne, wyrażenia matrycowe. Autor zaproponował nadanie im nowego statusu jednostki operacyjnej języka. Następnie przedstawił cechy takich jednostek oraz warunki uznania pewnej formy leksykalnej za jednostkę operacyjną.

Obrady plenarne zakończyło wystąpienie Małgorzaty Gębki-Wolak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zatytułowane *Problem akomodacji przypadku rzeczownika w pozycjach przysłówkowych*. Celem badań było uszczegółowienie i doprecyzowanie opisu składniowego współczesnej polszczyzny. Autorka zaznajomiła słuchaczy z definicjami akomodacji, a w szczególności akomodacji syntaktycznej. Zaprezentowała wskazówki metodologiczne umożliwiające stwierdzenie występowania lub wykluczenie wystąpienia tego typu akomodacji.

Po przerwie obrady przebiegały w dwóch sekcjach. Sekcji pierwszej przewodniczyła prof. Mirosława Białoskórska. Swoje referaty zaprezentowało sześcioro uczestników konferencji. Pierwszym referentem był Krzysztof Skibski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), tematem jego wystąpienia był *Poststrukturalizm w badaniu języka poezji współczesnej*. Autor dokonał szczegółowego przeglądu najnowszych metodologii badawczych stosowanych w językoznawstwie ze szczególnym uwzględnieniem metod poststrukturalistycznych. Wywód teoretyczny zobrazował analizą dwóch wybranych utworów poetyckich.

Joanna Rychter (Uniwersytet Szczeciński) w referacie *Peryfrazy nazw abstraktów w poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej* dokonała wieloaspektowej charakterystyki 28 peryfraz wyekscerpowanych z utworów poetyckich polskiej poetki, w tym 11 omówień nazw temporalnych, siedmiu nazywających stany ludzkie, sześciu dotyczących zjawisk kulturalnych i politycznych oraz czterech nazw uczuć. Autorka doszła do wniosku, że zebrane przykłady peryfraz przede wszystkim zdobią teksty poetyckie, pozwalają uniknąć powtórzeń, wnoszą naddany ładunek ekspresji, a niekiedy łagodzą negatywny wydźwięk nazwy syntetycznej.

Referat na temat *Językowe wykładniki atrybutów męskości w powieści „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej (na przykładzie Jana Bohatyrowicza)* zaprezentowała Adrianna Seniów (Uniwersytet Szczeciński). Autorka poprzez analizę językowych atrybutów męskości bohatera powieści, takich jak: wygląd zewnętrzny i cechy fizyczne, cechy psychiczne, cechy intelektualne, pełnione przez niego funkcje społeczne, doszła do wniosku, że Jan Bohatyrowicz został ukazany w *Nad Niemnem* jako mężczyzna idealny, wyposażony w większość kulturowo pożądanых cech uznawanych za typowo męskie.

Celem referatu *Ukształtowanie stylistyczne felietonów kulinarnych Magdy Gessler Aleksandry Wielunieckiej* (Uniwersytet Szczeciński) była charakterystyka stylu felietonów kulinarnych polskiej restauratorki zamieszczonych w tygodniku „Wprost”. Materiał językowy został zgromadzony z tekstów opublikowanych w okresie od czerwca 2010 do września 2011 roku. Analiza obejmowała wyodrębnienie i klasyfikację środków stylistycznych oraz określenie ich funkcji w tekście.

Dwa ostatnie referaty w tej sekcji wygłosiły doktorantki prof. Ewy Pajewskiej: Agnieszka Szlachta (Uniwersytet Szczeciński): *Językowa kreacja miasta w literaturze – zarys pro-*

blematyki oraz Justyna Garlicka (Uniwersytet Szczeciński): *Leksykalne środki stylistyczne opisujące Szczecin w najnowszych powieściach Moniki Szwai*.

Na podstawie dostępnej literatury językoznawczej pierwsza referentka zdefiniowała termin *językowa kreacja*. Następnie przeszła do wyjaśnienia pojęcia *miasta*. Materiałem egzemplifikacyjnym były trzy eseje na temat Szczecina (Ingi Iwasiów, Artura Daniela Liskowackiego i Piotra Michałowskiego). Autorka doszła do wniosku, że językowa kreacja miasta w tekście oznacza efekt jego charakterystyki, specyficznego sposobu przedstawiania, dokonywanego z określonego punktu widzenia.

Justyna Garlicka w referacie *Leksykalne środki stylistyczne opisujące Szczecin w najnowszych powieściach Moniki Szwai* podjęła próbę opisu i analizy leksykalnych środków stylistycznych zastosowanych przez szczecińską autorkę w opisach Szczecina w dwóch ostatnich powieściach *Gospoia prawie do wszystkiego* (2009) oraz *Zupa z ryby fugu* (2010). Zbadała, że w obu powieściach daje się wyodrębnić łącznie około 130 fragmentów, w których mowa jest o Szczecinie lub jego obiektach architektonicznych, topograficznych bądź innych elementach przestrzeni miejskiej, natomiast leksykalne środki stylistyczne pojawiają się rzadko (łącznie w obu powieściach jest ich około 80). Najczęstszymi zabiegami stylistycznymi u Szwai są epitety i peryfrazy.

W sekcji B obradom przewodniczyła prof. Eliza Grzelak. Głos zabrało sześcioro uczestników. Jako pierwszy wystąpił Piotr Fliciński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) z tekstem *Frazeologia w tekstach reklamowych*. Autor dokonał analizy ułożenia związków frazeologicznych w reklamie. Stwierdził, że slogany reklamowe bardzo często przenikają do języka ogólnego, stając się bytem niezależnym od swojego źródła. Dodał także, że w prowadzonych badaniach nad tekstem reklamowym analiza frazeologizmów nie przekracza granic analizy językowej, co jest znacznym ograniczeniem, ponieważ reklama jest komunikatem wielokodowym. Przedstawił także kilka propozycji wykorzystania badań frazeologizmów w tekstach reklamowych w działaniach edukacyjnych.

Drugą referentką była Magdalena Graf (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), która przedstawiła tekst na temat *Onim jako tekst reklamowy*. Badaniem objęto zbiór nazw kolorów oferowanych przez jednego z producentów farb ściennych na polskim rynku. Nazwy te ze względu na swe wartości semantyczne włączono do grupy ideonimów w obrębie kategorii chrematonimów. Następnie autorka przeprowadziła dokładną analizę zgromadzonych nazw marketingowych, dowodząc, że są one wyrazem ogólnie przyjętych wartości.

Z kolei Romana Łobodzińska (Uniwersytet Wrocławski) wygłosiła referat na temat *Udziału nazw osiedli i apartamentowców w dyskursie reklamowym*. Badaczka scharakteryzowała źródła materiału onimicznego, proces powstawania i twórców tego typu nazewnictwa. Stwierdziła, że analizowane nazwy pełnią funkcję identyfikacyjną, której towarzyszy wiele funkcji pragmatycznych, wśród których szczególną uwagę zwróciła na funkcję reklamową. R. Łobodzińska w ciekawy sposób opisała proces zmiany znaczeń wyrazów, takich jak *apartament* czy *willa*, które wchodzi w skład nazw apartamentowców.

Kamila Gądek (Uniwersytet Warszawski) wprowadziła słuchaczy w tematykę *Badania nad komunikacją za pośrednictwem komputera – propozycja metodologiczna*. W swoim referacie nakreśliła propozycje obszarów badawczych tego typu komunikacji oraz szczegółowo przedstawiła i omówiła analizowane parametry takiego porozumiewania się. W zakończeniu stwierdziła, że metody ilościowe muszą być powiązane z analizą jakościową zgromadzonego materiału językowego.

W kolejnym referacie zatytułowanym „*Chudego dnia!*” – *językowe strategie manifestowania anoreksji w Internecie*, autor – Rafał Sidorowicz (Uniwersytet Szczeciński) – skupił się na ukazaniu wpływu choroby na zachowania językowe osób chorych. Materiał językowy pochodził z internetowych blogów prowadzonych przez anorektyczki. Na licznych przykładach ukazał m.in. zjawisko personifikacji choroby oraz trawestowania różnego rodzaju tekstów w celu wzmocnienia efektu perswazyjnego w blogach, których autorkami są osoby dotknięte wspomnianą chorobą.

Ostatni referat: *Emfaza w języku migowym* przedstawiła Joanna Filipczak (Uniwersytet Warszawski). Swoje rozważania autorka rozpoczęła od przypomnienia wiadomości ogólnych na temat istniejących na świecie języków migowych. Następnie omówiła strukturę informacyjną zdania w polskim języku migowym, ukazując również niemanualne elementy takiej struktury. Na konkretnych przykładach zaprezentowała prozodyczne oraz syntaktyczne wykładniki emfazy.

Obrady w obu sekcjach były zakończone długimi i burzliwymi dyskusjami, poruszone bowiem tematy wzbudziły duże zainteresowanie słuchaczy, były przyczyną do przedstawienia własnych przemyśleń lub wyników prowadzonych wcześniej badań naukowych, a także inspirowały do opracowania grantów naukowych na przeprowadzenie badań nad zaproponowanymi w referatach zagadnieniami współczesnej polszczyzny.

W drugim dniu konferencji odbyły się tylko obrady plenarne, którym przewodniczyli prof. Ewa Komorowska (Uniwersytet Szczeciński) oraz prof. Bogdan Walczak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Jako pierwszy głos zabrał przewodniczący obrad, który wygłosił referat *Język jako depozytariusz dziedzictwa kulturowego*. Badacz wyszedł od stwierdzenia, że „język jest zwierciadłem kultury”, które zilustrował wieloma przykładami z najstarszej warstwy słownictwa indoeuropejskiego oraz frazeologii rycerskiej i przykładami onimicznymi. Następnie swoją uwagę skupił na tym, czego język nie mówi o przeszłości naszych przodków. Autor doszedł do wniosku, że nieuprawnionym jest wnioskowanie o kształcie danego języka wyłącznie na podstawie luk leksykalnych.

Kolejną referentką była Mirosława Białoskórska (Uniwersytet Szczeciński), która wygłosiła tekst dotyczący *Zróżnicowania semantyczno-funkcjonalnego nazw kolorów włosów we współczesnej komunikacji codziennej*. Badania przeprowadzono na materiale językowym pochodzącym z trzech źródeł: słowników ogólnych języka polskiego, słowników polszczyzny potocznej oraz z żywego socjolektu zawodowego fryzjerek. Dokonano w nim uściśleń terminologicznych w celu właściwego umieszczenia badanej warstwy leksykalnej w systemie współczesnej polszczyzny. Wśród wielu wniosków końcowych znalazł się i taki, który mówił o tym, że nazwy barw i odcieni włosów to zróżnicowana semantycznie oraz strukturalnie grupa leksykalna. Bogactwo tego typu leksyki świadczy m.in. o wrażliwości estetycznej i malarskiej jej twórców i użytkowników.

Obrady plenarne zamknęło wystąpienie Pawła Mecnera (Uniwersytet Szczeciński) *Transformacje w składni języka polskiego*, w którym przedstawiono prekursorów gramatyki generatywnej i ich pionierskie prace z tego zakresu. Autor pokusił się także o własną analizę procesu przetwarzania elementów języka naturalnego w algorytmach szeregowych. Przedstawił także trzy przyczyny przełomu i zwrotu w badaniach językoznawczych, dokonanego w połowie XX wieku, który przyczynił się do włączenia badań nad systemem językowym do nauki o człowieku.

Po dyskusji nad wygłoszonymi referatami nastąpiło podsumowanie konferencji przez prof. dr hab. Ewę Pajewską, która zrekapitulowała obszary zagadnień poruszanych w wystąpieniach w poszczególnych sekcjach. Stwierdziła także, że szeroka formuła tematyczna konferencji pozwoliła na wytyczenie wątków na kolejne spotkania, którym jednak będzie przyświecać idea dyskursu. Ewa Pajewska podczas ceremonii zamknięcia sympozjum zapowiedziała także rychłe wydanie tomu pokonferencyjnego zatytułowanego *Dyskursy trzeciego tysiąclecia*.

GRAŻYNA BALOWSKA
Opole

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA SŁAWISTYCZNA NA UNIWERSYTECIE OPOLSKIM

W dniach 15–16 września 2011 roku odbyła się na Uniwersytecie Opolskim międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Norma i antynorma w wielkich i małych językach współczesnej Slavii”. Została zorganizowana przez Katedrę Sławistyki Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Opolskiego oraz Międzynarodową Komisję Mikrojęzyków Słowiańskich przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem międzynarodowego grona lingwistów dzięki ciekawemu i aktualnemu tematowi, który w zamierzeniu Organizatorów miał otworzyć dyskusję nad podstawami metodologicznymi opisu antynormy przy założeniu, że antynormą jest wszystko to, co stoi poza normą skodyfikowaną danego języka. Jest to obecnie niezwykle istotne zagadnienie, ponieważ w praktyce norma poddana jest intensywnemu oddziaływaniu różnych czynników (w tym także negatywnych), wskutek czego rozmaite od niej odstępstwa czy też jej naruszenia na różnych poziomach języka standardowego stają się zjawiskami o charakterze powszechnym.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonała dziekan Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Opolskiego prof. dr hab. Irena Jokiel, która witając serdecznie międzynarodowe grono uczestników, życzyła wszystkim udanych i owocnych obrad. W imieniu Organizatorów powitała gości także kierownik Katedry Sławistyki Uniwersytetu Opolskiego prof. UO, dr hab. Joanna Czaplińska. W trakcie dwudniowej konferencji, podczas obrad plenarnych oraz trzech sekcji tematycznych: *Języki zachodniosłowiańskie*, *Języki wschodniosłowiańskie i południowosłowiańskie*, *Mikrojęzyki słowiańskie*, wygłoszono dwadzieścia dwa referaty. Podstawowe kwestie metodologiczne poruszone zostały w referacie Aleksandra D. Duliczenki (Opole), pomysłodawcy omawianej konferencji. Niestety, Profesor ze względów zdrowotnych nie mógł uczestniczyć w obradach¹, jednak pod jego nieobecność pod-